

Pareltjes

over de geschiedenis van Rossum
nummer 57, september 2026

doodskleden

Aan het begin van de 19e eeuw werden de doden (over het algemeen?) niet in doodskisten begraven. Op Wikipedia kunnen we lezen dat het gebruik van lijkkasten bij het begraven van de doden geleidelijk werd ingevoerd en pas in de 17e eeuw gangbaar werd in Nederland. Volgens de Nederlandse wet mag men een overledene ook begraven in een rieten mand of in een lijkwade. In 1828 was er een lijkwade in het bezit van de diakonie van de hervormde gemeente te Rossum. Ze werd door de

schoolonderwijzer beheerd. Deze moest voor het bewaren van de lijkwade aan de diakonie een vergoeding betalen. Daar stond tegenover dat nabestaanden van en overledene, eveneens tegen een vergoeding, gebruik konden maken van de lijkwade. Die vergoeding werd hen door de onderwijzer in rekening gebracht. We zien daarover de volgende rekening uit 1828. Het gaat om de verantwoording van de onderwijzer aan de diakonie van de hervormde kerk.

een korte geschiedenis van de slagersfamilie Van Dijk

In de Kerkstraat in Rossum bevond zich jarenlang een slagerij. We zien hieronder een foto van het huis, met als adres Kerkstraat A 71 Rossum. Na 1957 (de henummering) was het Kerkstraat 22 geworden. Zo ziet het pand er heden ten dag uit. Hier was in het begin van de 20e eeuw de slagerij van Sander de Vries gevestigd. Sander de Vries kwam oorspronkelijk uit Voorst. Hij trouwde met een Rossumse vrouw: Hester van Dijk, de dochter van de slager, Emanuel van Dijk, die zijn slagerij in dit pand had. Emanuel was in 1820 in Alem geboren en trouwde in 1852 met Sara Lion uit Cuijk. Het paar vestigde zich in Rossum en zij begonnen de slagerij in de Kerkstraat. De familie Van Dijk was, evenals Sander de Vries, van joodse afkomst.

Op een gegeven moment nam Emanuel's zoon, Alexander van Dijk, de slagerij van z'n vader over. Wanneer dat precies was, zal onderwerp van nader onderzoek zijn. Alexander stopte in de periode 1891-1896 met de slagerij en ging in Tiel wonen, waar hij het beroep van koopman en commissionair uitoefende. Wat dat in de praktijk inhield, is niet duidelijk. De Vries nam de slagerij in 1891 dus over van zijn zwager Alexander van Dijk. Het was destijds de enige slager in Rossum. Er was in dit pand dus al geruime tijd een (joodse) slagerij gevestigd. En Alexanders zuster, Hester, was als vrouw van de nieuwe slager nauw bij de zaak betrokken.

De Vries had gedurende lange tijd werknemers die bij hem het slagersvak leerden, zoals Louis Stranders, die zich later als zelfstandig slager in Rossum vestigde. En zoals de broers Abraham en Izaak Kalker, die in Varik waren opgegroeid en later beide eveneens verder gingen in het vak van slager. In 1926 verkocht De Vries het pand voor 4000 gulden aan Abraham Kalker. Dat was omdat De Vries al op leeftijd was en bovendien geen kinderen had die de slagerij wilden voortzetten. Tegen de tijd dat het pand in 1926 definitief werd verkocht aan Abraham Kalker, had hij de zaak al tientallen jaren gerund. Hij had gedurende zijn loopbaan verschillende slagtersknechten in zijn zaak opgeleid. Louis Stranders nam in eerste instantie voor korte tijd de slagerij van De Vries in de Kerkstraat over, maar al snel liet hij een

nieuwe, een eigen en grotere slagerij bouwen in de Koningstraat. Abraham Kalker, eveneens een voormalige knecht in de zaak, kocht in 1926 het winkelpand Kerkstraat A 71 voor 4000 gulden. Hij zette de verkoop op deze locatie voort met vlees dat elke dag door zijn broer Izaak, die na zijn huwelijk een slagerij was gestart aan de Waalbandijk in Ophemert, naar Rossum werd gebracht. Dat ging per roeiboot vanaf Heesselt met het roeiveer over de Waal naar Rossum. Abraham die tevens in vee handelde, was niet getrouwd. Zijn twee ongetrouwde zusters, Rachel en Adriana, trokken op een gegeven moment bij hem in.

Sander de Vries en Hester van Dijk hebben lang in Rossum gewoond. Van de vijf kinderen van Alexander van Dijk zien we Levi van Dijk terug als slager in Zaltbommel. Sara van Dijk, geboren in Rossum in 1888, trouwde en woonde later in Amsterdam, waar ze het beroep van telefoniste uitoefende.

Rossum had rond 1850 ongeveer 1200 inwoners. Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat er in het pand van de foto bijna anderhalve eeuw lang een slagerij was gevestigd, met verschillende eigenaars, die overigens familie van elkaar waren, of die elkaar goed kenden. Zij zullen voor het merendeel wellicht klant zijn geweest bij de slagerij van Emanuel van Dijk. Het verhaal maakt duidelijk dat Rossum lange tijd joodse inwoners kende, die een integrale rol in het plaatselijke leven speelden.

een kinderlijkje in Rossum

Op 17 juni 1768 werden de Bommelse stadsmedicus Theodorus Otto en de meester chirurgijn Jan Vogel, op verzoek van Otto de Vireu, rechter in Zaltbommel, gevraagd om een lugubere vondst in het huis van de Rossummer Gerrit van Avezaath te beoordelen. Van Avezaath was een notabele uit Rossum. Hij was secretaris van de heerlijkheid Rossum. De twee artsen troffen bij Van Avezaath 'een cadavertje van een voldragen kind' aan, gelegen in het stro van de bedstee. Het kind zou daar al een week of twee liggen. De Bank van Driel, de rechtbank waartoe ook de Heerlijkheid Rossum behoorde, onderzocht het voorval. Er werden verschillende getuigen gehoord, waaruit duidelijk

werd dat het dienstmeisje van Van Avezaath, Johanna Verhoeven, zwanger was geweest. Zo begint Jan Buylincks zijn artikel in Tussen de Voorn en Loevestein uit 2003. Hij beschrijft vervolgens de strapatsen van Gerrit van Avezaath. Deze was al eerder in opspraak gekomen. Hij zou ook bij Airke de Krijger, de ongehuwde dochter van Gijsbert de Krijger en bij de ongehuwde Jantje de Vries, een kind hebben verwekt. De predikant schreef het eerst genoemde kind in het kerkelijk register gewoon in onder de naam van de verwekker: Gerrith van Avezaath. Ondanks het feit dat Van Avezaath en de dochter van De Krijger niet gehuwd waren, wat zeker in die dagen een grote schande was.

verbetering van het Pareltje van juni 2026

Na de verschijning van het Pareltje van juni van dit jaar, waren er inwoners die wezen op onjuistheden in de namen van enkele kinderen die op de foto van het jeugdkoor Sursum Corda stonden. Vandaar dat er nu enkele aanvullingen en rectificaties volgen. Het schippersmeisje heet Hannie de Vree. Het meisje Netty van Neerijnen heette niet Netty, maar Nellie. Zij was een nichtje van de dirigent. Waar staat 'een nog niet getraceerd meisje' kan de naam worden ingevuld. Het is Bep van de Wetering. Daarnaast staat Riekje van der Zalm (en niet Gerrie).